

Sygn. VPa 126/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Paweł Hochman

Sędziowie: SSO Dariusz Mizera, SSR del. Urszula Sipińska-Sęk (spr.)

Protokolant: sekr.sądowy Anna Fijołek

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa C. G.

przeciwko (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) w R.

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy

z dnia 28 lutego 2011r.

sygn. IV P 403/10

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie „1” (pierwszym) zasądzoną kwotę 12.090,12 zł (dwanaście tysięcy dziewięćdziesiąt złotych i dwanaście groszy) obniża do kwoty 926, 64 zł (dziewięćset dwadzieścia sześć złotych sześćdziesiąt cztery grosze) i oddala powództwo w pozostałej części;

- w punkcie „3” (trzecim) nie obciąża powoda C. G. kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego;

- w punkcie „4” (czwartym) obniża kwotę opłaty sądowej do kwoty 46,00 zł (czterdzieści sześć złotych);

2. nie obciąża powoda C. G. kosztami postępowania za instancję odwoławczą oraz postępowania kasacyjnego.

Sygn. akt V Pa 126/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 lutego 2011 roku, wydanym w sprawie IV P 403/10 Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie zasądził od pozwanego (...) na rzecz powoda C. G. kwotę 12.090,12 złotych z ustawowymi odsetkami

od kwoty 6.426,64 złotych od dnia 8 października 2010 roku do dnia zapłaty a od kwoty 5.663,48 złote od dnia 1 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałej części. Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1800 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Bełchatowie kwotę 605 złotych tytułem opłaty od uwzględnionej części powództwa.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 3 grudnia 1998 roku został dokonany akt komercjalizacji (...)w R. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu komercjalizacji (§ 9) uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji Spółki należącej do Skarbu Państwa na zasadach określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200).

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 1998 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wpisał do rejestru handlowego (...)w R..

W dniu 8 lutego 1999 roku została zawarta pomiędzy Skarbem Państwa a (...) w R. umowa zlecenia nr (...) na wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem akcji uprawnionym pracownikom, w której Spółka zobowiązała się między innymi do przyjęcia oświadczeń uprawnionych pracowników w terminie do 22 czerwca 1999 roku, sporządzenia ostatecznej listy uprawnionych i powiadomienia Ministra o ich liczbie oraz przyjmowania i rozpatrywania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym.

Powód był pracownikiem (...) w R. od 2 listopada 1979 roku do 21 czerwca 1999 roku. Pracował na stanowisku operatora sprzętu technologicznego. Pozwany nie kwalifikował pracy wykonywanej przez powoda jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym.

Powód został zaliczony do 8 grupy uprawnionych pracowników, wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce. Na osobę uprawnioną zaliczoną do tej grupy przypadły (...) akcje Spółki. Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 do stażu pracy powoda, powód zastałby zaliczony do 10 grupy uprawnionych pracowników, pracowników której przypadały 1903 akcje na pracownika.

Powód w dniu 12 kwietnia 2005 roku zawarł ze Skarbem Państwa umowę nieodpłatnego zbycia (...) akcji pozwanej Spółki o wartości nominalnej 10 złotych każda.

W pozwanym zakładzie pracy obowiązuje Zakładowy Układ Zbiorowy (...) z dnia 1 września 1992 roku. Pozwana Spółka nie kwalifikowała stanowiska pracy, na którym zatrudniony był powód, do stanowisk pracy, na których praca zaliczana była w wymiarze półtorakrotnym. Protokołem Dodatkowym Nr (...) z dnia 27 października 2006 roku zmieniono obowiązujący w (...) B. Zakładowy Układ Zbiorowy, m.in. w zakresie określania stanowisk i kategorii zaszeregowania pracowników kopalni zatrudnionych na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych. Według nowej regulacji wewnętrznej powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty z dnia 23 grudnia 1994 roku (Dz. U. z 1995r. Nr 2, poz. 8).

Powód podpisał porozumienie z pracodawcą, mocą którego oświadczył, że nie będzie dochodził jakichkolwiek roszczeń związanych z uprawnieniami pracowniczymi do zrealizowanego prawa nieodpłatnego nabycia akcji (...) S.A. podpisanie porozumienia było warunkiem wszczęcia procedury weryfikacyjnej. Komisja weryfikacyjna działająca w pozwanej kopalni dokonała weryfikacji stanowiska pracy powoda i uznała, że w okresie zatrudnienia wykonywał on

pracę górniczą, zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym. Po weryfikacji powód otrzymał nowe świadectwo wykonywania pracy górniczej, potwierdzające tę okoliczność.

Pozwana Spółka działała na podstawie statutu. W dniu 30 czerwca 2009 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie (...) Spółki Akcyjnej w R. podjęło uchwałę w przedmiocie przeznaczenia zysku za rok 2008, w tym w zakresie wypłaty na rzecz akcjonariuszy dywidendy w kwocie 2,08 zł brutto za akcje.

W 2009 roku powód otrzymał dywidendę od posiadanych (...) akcji Spółki. Wysokość dywidendy od utraconych przez powoda 550 akcji stanowi kwotę 1144,00 złote brutto, po potrąceniu zryczałtowanego podatku dochodowego w wysokości 19% stanowi kwotę 926,64 złotych.

Powód nadal jest posiadaczem akcji (...) S.A. w R. zostały przekształcone na akcje (...) S.A. według parytetu 1:0 (...). W wyniku zamiany powód otrzymał 950 akcji. Następnie doszło do przekształcenia akcji (...) S.A. na akcje (...) S.A. według współczynnika zamiany 1:1 (...). W wyniku tej zamiany powód stał się posiadaczem (...) akcji. Gdyby przekształceniom podlegał pakiet akcji (...) S.A. powód byłby po zamianach akcji posiadaczem (...) akcji (...) S.A. Powód C. G. otrzymał zatem o 492 akcji (...) SA mniej.

(...) S.A. są notowane na giełdzie Papierów Wartościowych w W.. Cena 1 akcji (...) S.A. W dniu zamknięcia rozprawy tj. w dniu 23 lutego 2011 roku wynosiła 22,69 złotych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jednolity Dz. U. z 2002r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.), komercjalizacja polega na przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego w spółkę. Spółka ta, jeżeli przepisy nie stanowią inaczej, wstępuje we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe, bez względu na charakter prawny tych stosunków (ust. 1). Przepis art. 31a ustawy stanowi, że w imieniu Skarbu Państwa akcje zbywa minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Z art. 36 ust. 1 ustawy wynika, że uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, do 15% akcji objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. Wymieniona ustawa zdefiniowała w art. 2 pkt 5 pojęcie „uprawnieni pracownicy”. Zbycie akcji odbywa się w grupach wyodrębnionych ze względu a okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku komercjalizacji art. 36 ust. 4. Uprawnieni pracownicy mogą skorzystać z prawa do nabycia akcji nieodpłatnie, o ile w ciągu sześciu miesięcy od dnia wpisania spółki do rejestru złożą pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia akcji. Niezłożenie oświadczenia w powyższym terminie powoduje utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (art. 38 ust. 1 ustawy). Wydane z upoważnienia wymienionej ustawy rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 33, poz. 200) określiło zasady i tryb postępowania związany z nabywaniem akcji. Z przepisów rozporządzenia wynika, że w procesie nieodpłatnego udostępniania akcji obowiązki i czynności związane z tym procesem zostały podzielone między Ministra Skarbu Państwa oraz komercjalizowane przedsiębiorstwo i spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Minister Skarbu Państwa niezwłocznie po sporządzeniu aktu komercjalizacji, wzywa uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nabycia akcji (§ 3 ust. 1 i § 4 ust. 1). Potem dochodzi do ustalenia liczby uprawnionych pracowników na podstawie ich oświadczeń. Uprawnieni pracownicy nabywają akcje Skarbu Państwa w równej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Zaliczenie uprawnionych pracowników do określonej grupy następuje na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, zatem do komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego i do spółki powstałej w wyniku komercjalizacji należy obowiązek wydania zaświadczeń o okresie zatrudnienia decydującym o zaliczeniu danego pracownika do odpowiedniej grupy osób uprawnionych pod względem liczby akcji (§ 2 ust. 2).

Sporządzenie list uprawnionych pracowników należy do spółki. Także do spółki należy rozpatrzenie reklamacji dotyczących pominięcia osób uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym (§ 7 ust. 1). Rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje tok postępowania reklamacyjnego (§ 7 ust. 2). Ogłoszenie o przystąpieniu do nieodpłatnego zbywania akcji należy do Ministra Skarbu Państwa (§ 8 ust. 1) na podstawie ostatecznej listy uprawnionych pracowników, wskazującej łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji oraz w spółce powstałej w wyniku tej komercjalizacji. Listę tę sporządza spółka. Zgodnie z przepisami rozporządzenia, lista powinna zawierać imiona i nazwiska uprawnionych pracowników, łączny okres zatrudnienia każdego z nich w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji i w spółce powstałej w wyniku tej komercjalizacji, określenie grupy, do której poszczególne pracownik został zaliczony i przypadających na nią akcji, liczbę pracowników zaliczonych do grupy oraz liczbę akcji przypadających na danego pracownika (§ 9 ust. 1).

W świetle powyższego Sąd I instancji uznał, że treść zaświadczeń o zatrudnieniu wydanych przez komercjalizowane przedsiębiorstwo państwowe oraz przez spółkę (§ 8 ust. 6) ma istotne znaczenie w procesie udostępniania akcji i świadczy zarazem o doniosłej roli spółki w tym procesie. Od informacji wartych w zaświadczeniach zależy bowiem ustalenie ostatecznej listy pracowników uprawnionych do nabycia akcji, łącznej liczby nieodpłatnie udostępnianych akcji, a także podział pracowników na grupy i ustalenie liczby akcji przypadających dla pracowników każdej z tych grup (§ 1 ust. 1 i 9 ust. 1-3). Spółka powstała w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego ma w procesie udostępniania akcji własne obowiązki wobec uprawnionych pracowników, wynikające z przepisów prawa. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2004 roku w sprawie I PK 291/03, OSNP z 2004/23/397), w którym wskazał również, iż niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków przez spółkę może uzasadniać jej odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 471 k.c.

Dalej Sąd Rejonowy podniósł, iż w dniu 8 lutego 1999 roku Minister Skarbu Państwa zawarł z pozwaną spółką umowę zlecenia, na podstawie której przekazał jej nie tylko wykonanie niektórych należących do siebie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnianiem akcji, ale także czynności należące z mocy prawa do samej Spółki. Przekazał jej, oprócz czynności wezwania uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji i przyjmowania od nich oświadczeń w tym przedmiocie, także ustalenie listy uprawnionych pracowników, wydawanie i przyjmowanie zaświadczeń o okresie zatrudnienia w spółce, przyjmowanie i rozpatrywanie reklamacji w przedmiocie pominięcia na liście osoby uprawnionej, sprostowanie danych dotyczących okresu jej zatrudnienia, ustalenie ostatecznej listy osób uprawnionych, które należały do pozwanej Spółki.

Przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku stanowi, że ustalenie okresu zatrudnienia uprawnionych pracowników jest dokonywane z uwzględnieniem współczynników korygujących, stosowanych do wyliczenia okresów zatrudnienia do celów emerytalnych. Podobne regulacje w zakresie obowiązków Ministra Skarbu Państwa i Spółki w procesie udostępniania akcji, a także w zakresie ustalania okresu zatrudnienia uprawnionych pracowników wprowadziło rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 35, poz. 303). Z kolei zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące esy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

- przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy tych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych,
- w drużynach ratowniczych,
- w charakterze mechaników sprzętu ratowniczego drużyn ratowniczych.

Według przepisu art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, stosuje się przelicznik 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 37. Oznacza to, że przelicznik 1,8 dotyczy okresu pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

W ocenie Sądu I instancji w świetle powyższych unormowań odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego bywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 roku, I PK 291/03, OSNP 2004/23/397).

Przesłankami odpowiedzialności kontraktowej przewidzianej w art. 471 k.c. obok niewykonania lub wykonania nienależytego oraz szkody jest również istnienie normalnego związku przyczynowego między naruszeniem przez dłużnika więzi zobowiązaniowej a szkodą wierzyciela. Dłużnik nie będzie jednak ponosił odpowiedzialności jeżeli wykaże, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności.

W dalszej części Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z przepisem art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Powyższe unormowanie opiera się na założeniach teorii przyczynowości adekwatnej. Oznacza to, że związek przyczynowy zachodzi tylko wtedy, gdy zależność między badanym zdarzeniem a szkodą odpowiada kryterium „normalności następstw”. Chodzi więc o powiązania normalne, czyli typowe bądź oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy, nie będące rezultatem zupełnie wyjątkowego zbiegu okoliczności. Dla oceny istnienia normalnego związku przyczynowego nie ma i znaczenia, czy dane zdarzenie może być przez sprawcę przewidziane, gdyż przewidywalność jest kategorią winy, a nie związku przyczynowego, który jest okolicznością obiektywną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1998 roku w sprawie I CKU 111/97, Prokuratura i Prawo 1998/9/26). Art. 361 § 2 k.c. ustanawia zasadę pełnego odszkodowania. Z kolei według art. 54 kc pożytkami prawa są dochody, które prawo to przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Udział akcjonariusz w zysku (dywidenda) jest dochodem, jaki akcja (prawo akcyjne) przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem, a więc jest pożytkiem prawa do akcji w rozumieniu art. 54 kc. Jak wskazał Sąd rejonowy żądanie wyrównania utraconych korzyści mieści się w pojęciu szkody, a każdy akcjonariusz ma prawo do udziału w zysku spółki, której akcje posiada, stosownie do ich ilości (art. 347-348 k.s.h.). Tym samym żądanie odszkodowania jako surogat dywidendy wynika z normalnego związku przyczynowego związanego z działaniem i zaniechaniem pozwanego. Dywidendy wypłacane akcjonariuszom przez spółkę mogą zostać zakwalifikowane jako utracone korzyści w rozumieniu art. 361 § 1 i § 2 kc w razie bezprawnego niewydania nieodpłatnie akcji spółki powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji. Sąd rejonowy uznał, że szkoda w tej postaci rzeczywiście powstała. W toku procesu, w ocenie Sądu rejonowego zostało wykazane duże prawdopodobieństwo osiągnięcia korzyści majątkowej przez powoda, który nie zbył dotychczas posiadanych akcji. Powód wykazał z odpowiednio wysokim prawdopodobieństwem, że byłby posiadaczem utraconych akcji w tym dywidendy.

Zdaniem Sądu Rejonowego w przedmiotowej sprawie istniał związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działaniem pozwanej Spółki a utratą prawa do nieodpłatnego nabycia części akcji Spółki przez powoda. Pozwana spółka w nienależyty sposób wypełniła ustawowe obowiązki związane z nieodpłatnym nabywaniem przez uprawnionych pracowników akcji skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, w szczególności wadliwie obliczyła okres zatrudnienia powoda, uprawniający go do nieodpłatnego nabycia akcji Spółki. Zostało to potwierdzone w protokole Komisji Weryfikacyjnej, świadectwie wykonywania pracy górniczej i decyzji ZUS o przeliczeniu wysokości emerytury górniczej. Przy prawidłowym obliczeniu okresu zatrudnienia, z uwzględnieniem właściwego przelicznika, powód zostałby zaliczony do 10 grupy uprawnionych pracowników (okres zatrudnienia powyżej 24 lat) i uzyskałby prawo do nieodpłatnego nabycia 1903 akcji pozwanej Kopalni. Nadto powód otrzymałby dywidendę od utraconej liczby akcji.

W ocenie Sądu Rejonowego na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy miało wpływ wyjaśnienie okoliczności podpisania przez powoda porozumienia (w istocie jednostronnego oświadczenia woli), na podstawie którego

oświadczył, iż nie będzie dochodzić jakichkolwiek roszczeń związanych z uprawnieniami pracowniczymi do zrealizowanego prawa nieodpłatnego nabycia akcji pozwanej Spółki.

Sąd Rejonowy powyższe porozumienie poddał ocenie z punktu widzenia zasad współzycia społecznego i w konsekwencji uznał, że niewątpliwie celem zawartego porozumienia było pozbawienie pracowników możliwości dochodzenia odszkodowania za zaniżoną liczbę akcji. W chwili zawarcia porozumienia pozwana Spółka miała świadomość, że wadliwie ustalono okres zatrudnienia powoda, uprawniający do akcji. Zasady ustalenia tego okresu wynikały z norm powszechnie obowiązujących, a mianowicie z rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. Nr 33, poz. 200), rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 2003 r., Nr 35, poz. 303) i z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.).

Z powyższych norm wynikało jednoznacznie, iż przy ustalaniu okresu zatrudniania powoda uprawniającego do akcji należało przyjąć okres zatrudnienia w wymiarze półtorakrotnym, co skutkowałoby uznaniem, iż powodowi przysługiwały 1903 akcje, a nie (...). Przedmiotowe porozumienie miało zapewnić pozwanej Kopalni ochronę przed słusznym roszczeniem powoda i innych pracowników o wyrównanie przysługującego prawa. Taki cel nie mieści się w granicach wyznaczonych przez społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa i stanowi nadużycie pozycji strony ekonomicznie i organizacyjnie silniejszej w stosunku pracy. Niewątpliwie pozwany, jako pracodawca, w ocenie Sądu rejonowego, posiadał w stosunku pracy silniejszą pozycję. Przejawia się to w możliwości wpływu na ogólną sytuację pracownika w zakładzie pracy, w tym nie tylko na treść stosunku pracy, ale także na treść uprawnień związanych ze stosunkiem pracy.

Zachowanie pozwanej Kopalni Sąd Rejonowy ocenił jako naruszenie obiektywnego obowiązku uczciwego postępowania, mającego szczególne znaczenie w stosunkach między pracownikiem, a pracodawcą z uwagi na dysproporcje ich pozycji w stosunku pracowniczym. Posiadając wiedzę o przysługującym pracownikowi prawie, jak wskazał Sąd rejonowy, pracodawca nie może, nie nadużywając swojej pozycji, doprowadzić do zawarcia porozumienia skutkującego w konsekwencji zrzeczeniem się przez pracownika przysługujących mu świadczeń. Porozumienie w istocie nie zawierało ekwiwalentności świadczeń, pracownik zrzekł się przysługującego mu prawa, pracodawca zaś nie przyznał mu żadnego ekwiwalentnego świadczenia. Doprowadziło to do tego, że skutki czynności były jednostronne, obciążały pracownika, dodatkowo wzmacniając pozycję pracodawcy względem powoda (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.06.2003 r., I PK 273/02, opubl. OSNP 2004, Nr 16, poz. 279; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.10.2000 r., I CKN 308/00, Biuletyn SN 2001/1/9).

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, iż przedmiotowe porozumienie nie może stanowić podstawy do pozbawienia pracownika prawa do odszkodowania za nie wywiązanie się pracodawcy z obowiązku prawidłowego i rzetelnego ustalenia liczby przysługujących mu akcji pracowniczych i w świetle treści art. 58 § 2 kc w zw. z art. 300 kp za czynność nieważną.

Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska pozwanego w przedmiocie przedawnienia roszczenia powoda. W tym zakresie wskazał, że instytucja przedawnienia została uregulowana w art. 291 k.p. Zgodnie z treścią § 1 tegoż przepisu roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenia stało się wymagalne. Kodeks pracy uregulował instytucje przedawnienia w miarę kompleksowo, obejmując nią zarówno roszczenia majątkowe jak i niemajątkowe, wynikające przy tym ze wszystkich stosunków pracy, bez względu na źródło ich powstania. Regulacja kodeksu pracy, w omawianym zakresie, zakresie dużej mierze zbliżona jest do unormowań zwartych w Kodeksie cywilnym, a nawet w sprawach dotyczących przedawnienia roszczeń pracodawcy przeciwko pracownikowi o naprawienie szkody wyrządzonej w sposób nieumyślny – odwołuje się wprost do tych ostatnich przepisów. Ma to praktyczne znaczenie, gdyż w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy pozwala na wykorzystanie dorobku

orzecznictwa sądowego, ukształtowanego na tle przepisów Kodeksu cywilnego i umożliwiają odpowiednie stosowanie rozwiązań tego kodeksu na podstawie przepisu art. 300 k.p.

Odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Obowiązki pracodawcy dotyczące procedury nieodpłatnego nabycia akcji nie są objęte treścią stosunku pracy, wynikają z ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw i przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy, dlatego też roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji nie ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 k.p. Podstawę tego roszczenia stanowiły, w ocenie Sądu Rejonowego, przepisy prawa cywilnego, tym samym podlega ono terminom przedawnienia roszczeń majątkowych wskazanych w Kodeksie cywilnym – jest to term dziesięcioletni określony w art. 118 k.c. w zw. z art. 471 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 roku, I PK 145/08, OSNAPiUS 2010/15-16/647). Brak było zatem jakichkolwiek powodów do uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia.

C. G. utracił prawo do nieodpłatnego nabycia 550 akcji (...) S.A., które zostały przekształcone na akcje (...) S.A., a następnie na akcje (...) S.A. znajdujące się w obrocie giełdowym. Utrata prawa do 550 akcji (...) S.A. spowodowała w konsekwencji utratę prawa do 492 akcji (...) S.A. Wartość 1 akcji w dniu ustalenia odszkodowania, tj. w dacie zamknięcia rozprawy wynosiła 22,69 zł (art. 363 § 2 kc). Łącznie wartość odszkodowania z tytułu utraty prawa do akcji, stanowi kwotę 11.163,48 złote. Powód nie zbył dotychczas posiadanych akcji, wykazał zatem, że do chwili obecnej byłby posiadaczem utraconych akcji. W ocenie Sądu Rejonowego skutek przekształceń akcji nie został zerwany związek między nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwaną Kopalnię, a szkodą w postaci utraty prawa do akcji, skutkującą utratą określonych korzyści majątkowych.

Mając na uwadze powyższe Sąd I instancji zasądził na rzecz powoda tytułem odszkodowania kwotę 12.090,12 złotych, odpowiadającą wartości utraconych przez powoda akcji (wg ceny giełdowej –) oraz dywidendy od utraconych 550 akcji w kwocie netto 926,64 zł a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.p.c., a o kosztach procesu na podstawie art. 98 k.p.c. oraz przepisach rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Ponadto na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w zw. z art. 98 k.p.c. Sąd Rejonowy nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 605 złote tytułem zwrotu nieuiszczonej opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją pozwaną w części dotyczącej odszkodowania za utracone akcje, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest:

- art. 6 kc i 471 kc poprzez błędną ich wykładnię przez przyjęcie, że powód wykazał, iż wysokość jednej akcji pozwanego jest wyższa od wartości nominalnej akcji;

- niewłaściwe zastosowanie art. 118 kc poprzez przyjęcie dziesięcioletniego okresu przedawnienia;

- niezastosowanie art. 291 § 1 k.p. i przyjęcie, że 3 letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji.

Mając powyższe na uwadze, apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonej części, bądź ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, w obu wypadkach o zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 14 lipca 2011 roku Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. oddalił apelację pozwanego i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 900 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

W pisemnych motywach powyższego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy, aprobując stanowisko zajęte przez Sąd I instancji wskazał, iż ustalenia dokonane przez ten sąd są prawidłowe i dają podstawę do rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd Okręgowy. Ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zaakceptował i przyjął za własny na potrzeby rozpoznania apelacji. Również zaakceptował rozważania prawne Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany nie kwestionował, iż jego odpowiedzialność wobec powoda za utratę prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków w zakresie przeprowadzenia procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. Za prawidłowe uznał więc stanowisko Sądu Rejonowego, że także do przedawnienia roszczenia powoda należy stosować przepisy ogólne kodeksu cywilnego zawarte w art. 117-125 kc.

Konstatacji tej nie zmieniła okoliczność, iż sprawy z powództwa pracownika (byłego pracownika) przeciwko Skarbowi Państwa lub pracodawcy (byłemu pracodawcy) związane z utratą prawa do nieodpłatnego nabycia akcji są sprawami z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c., jako sprawy o roszczenia związane ze stosunkiem pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że jak słusznie podniósł Sąd I instancji pojęcie „sprawy z zakresu prawa pracy” jest przedmiotowo szersze od pojęcia „sprawy ze stosunku pracy” i obejmuje ono również sprawy związane ze stosunkiem pracy, ale nie będące roszczeniami ze stosunku pracy.

Tym samym Sąd Okręgowy uznał, iż skarżący nie miał racji, iż przy ocenie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia Sąd Rejonowy wadliwie nie zastosował przepisu art. 291 § 1 k.p. Jak wskazał Sąd Okręgowy, przepis ten nie wymienia roszczeń związanych ze stosunkiem pracy, a jedynie roszczenia ze stosunku pracy. A takim nie jest roszczenie zgłoszone przez powoda.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, iż Sąd I instancji prawidłowo przyjął, iż do roszczenia tego ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia, statutowany w art. 118 k.c. na potwierdzenie tego stanowiska przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 roku w sprawie II PK 145/08 (OSNP 2010/15-16/187).

Sąd Okręgowy nie uznał, by Sąd I instancji naruszył przepisy art. 6 kc i art. 471 kc poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że powód wykazał, iż wartość jednej akcji pozwanego jest wyższa od wartości nominalnej akcji i dokonał analizy treści art. 361 k.c. oraz art. 363 k.c. oraz przywołał poglądy zaprezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym przede wszystkim w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 października 2008 r. (II PZP 10/08). W konsekwencji uznał, że Sąd Rejonowy prawidłowo wyliczył należne powodowi odszkodowanie i nie podzielił żadnego z zarzutów zawartych w apelacji.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzekł na podstawie art. 98 kpc obciążając nimi stronę pozwaną w całości.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego **skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik pozwanego**. Zaskarżając wyrok w całości, skargę oparł na przesłance wynikającej z art. 398³ § 1 pkt 1 kpc i 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. zarzucił mu:

1. niewłaściwe zastosowanie art. 361 § 2 kc poprzez nieprawidłowe określenie wysokości poniesionej szkody przez przyjęcie, że należy uwzględnić wartość akcji po cenie giełdowej, a nie po cenie nominalnej,
2. niezastosowanie art. 291 § 1 kp poprzez przyjęcie, że roszczenie powoda nie ulega przedawnieniu zgodnie z tym przepisem ,

3. niewłaściwe zastosowanie art. 391 § 1 pkt w związku z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku czemu Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie Powoda ma charakter sprawy związanej ze stosunkiem pracy a nie sprawy ze stosunku pracy.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Pełnomocnik powoda wnosił o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na brak przesłanek wskazanych w art. 398⁹ §1 k.p.c., a w razie jej przyjęcia o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od skarżącego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy uwzględnił kasację i wyrokiem z dnia 8 maja 2012 roku w sprawie I PK 226/11 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, powołując się na treść uchwały Sądu Najwyższego wyrażonej w składzie 7 sędziów z dnia 19 stycznia 2011 roku (sygn. I PZP 5/10, lex nr 685249), że konstrukcję przedawnienia wynikającego z art. 291 § 1 k.p. należy zastosować do roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, licząc bieg przedawnienia od momentu zawarcia umowy nieodpłatnego nabycia akcji. Natomiast odnośnie roszczenia o odszkodowanie za utraconą dywidendę Sąd Najwyższy wskazał, że Sąd Okręgowy winien zweryfikować czy roszczenie to nie przysługiwało stronie powodowej czy uległo przedawnieniu.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po ponownym rozpoznaniu sprawy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zaznaczyć, że Sąd przy ponownym rozpoznawaniu apelacji pozwanego na podstawie art. 398²⁰ k.p.c. jest związany wykładnią prawa dokonaną w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy w wyroku dnia 8 maja 2012 roku sygn. akt I PK 226/11. W wyroku tym Sąd Najwyższy przesądził, że konstrukcję przedawnienia wynikającego z art. 291 § 1 k.p. należy zastosować do roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, licząc bieg przedawnienia od momentu zawarcia umowy nieodpłatnego nabycia akcji. Sąd Najwyższy odwołał się w tym względzie do poglądów dotyczących przedawnienia wyrażonych w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 19 stycznia 2011 roku w sprawie I PZP 5/10 (lex nr 685249), uznając że mają one zastosowanie w niniejszej sprawie ze względów przedmiotowo-podmiotowych. W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził, że w przypadku szkody polegającej na utracie prawa do emerytury górniczej sprawa przedawnienia pozostaje uregulowana w prawie pracy, co wyklucza sięganie do terminów wynikających z prawa cywilnego.

Biorąc pod uwagę dokonaną przez Sąd Najwyższy wykładnię przepisów prawa w niniejszej sprawie należy uznać, że apelacja pozwanego zasługuje w całości na uwzględnienie. Zasadnym bowiem okazał się zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 291 § 1 k.p. przez jego niezastosowanie.

Sąd Rejonowy błędnie przyjął, iż do roszczenia powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia wynikający z art. 118 k.c. Aprobując stanowisko Sądu Najwyższego należało do sytuacji prawnej powoda w aspekcie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia zastosować przepis art. 291 k.p., który przewiduje 3-letni okres przedawnienia. Przepis ten stanowi, iż roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Bieg terminu przedawnienia należy liczyć - jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie - od chwili zawarcia przez powoda umowy nieodpłatnego nabycia akcji ze Skarbem Państwa, co w przedmiotowej sprawie miało miejsce w dniu 12 kwietnia 2005 roku. Oznacza to, iż roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa

do akcji, zgodnie z art. 291 § 1 k.p., uległo przedawnieniu z upływem trzech lat, tj. z dniem 12 kwietnia 2008 roku. Dlatego też powództwo podlegało oddaleniu.

Podzielenie przez Sąd Okręgowy zawartego w apelacji zarzutu naruszenia przepisu art. 291 § 1 k.p. poprzez jego niezastosowanie do oceny kwestii przedawnienia roszczenia powoda czyni apelację pozwanego w pełni zasadną i skutkująca zmianą zaskarżonego wyroku. Ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów apelacyjnych wydaje się być w tej sytuacji bezprzedmiotowe.

Na marginesie należy dodać, że bezprzedmiotowym jest badanie czy powodowi przysługiwało roszczenie o wypłatę dywidendy i czy ono uległo przedawnieniu, gdyż w tej części wyrok Sądu Rejonowego jest prawomocny. Strona pozwana zaskarżyła bowiem apelacją wyrok jedynie w części co do kwoty 11.163,48zł. tj. w zakresie odszkodowania z tytułu utraconych akcji.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie „1” i „3” w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniżył do kwoty 926,64 złotych i oddalił powództwo w pozostałej części oraz nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego, a w punkcie „4” w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniżył do kwoty 46 złotych.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie nieobciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje oraz postępowanie kasacyjne znajduje uzasadnienie w treści art. 102 k.p.c. Wydając to rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy uznał za szczególne okoliczności, o których mowa w art. 102 k.p.c. zmianę dotychczasowej linii orzecniczej Sądu Najwyższego w zakresie stosowania okresu przedawnienia roszczeń z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji. Podkreślić należy, iż wszystkie orzeczenia zmieniające dotychczasową linię orzecniczą zapadły po wytoczeniu powództwa przez powoda. W tej sytuacji należy stwierdzić, iż powód mógł być w dacie wnoszenia pozwu subiektywnie przekonany o zasadności swego roszczenia, co uzasadnia zastosowanie art. 102 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1979 roku, III PR 78/79, OSP 1980/11/196).